

SVEUČILIŠTE U RIJECI

FILOZOFSKI FAKULTET

PROBLEMI POZICIJE KOJU ZASTUPA

CHRISTOPHER H. WELLMAN

Seminarski rad

Kolegij: Filozofija politike

Nositelj kolegija: Prof. dr. sc. Elvio Baccharini

Asistent/Suradnik: dr. sc. Nebojša Zelić

Studentica: Ivana Starčević

Rijeka, rujan 2020.

Sadržaj:

1. UVOD.....	1
2. WELLMANOVA POZICIJA	2
2.1. WELLMANOVO <i>PRIMA FACIE</i> PRAVO NA ISKLJUČENJE IMIGRANATA.....	2
2.2. KOJA JE DUŽNOST BOGATIJIH DRŽAVA?	2
2.3. IZBJEGLICE	3
3. SLUČAJEVI KADA SE GRANICE „MORAJU“ OTVORITI.....	3
3.1. VIŠE O EGALITARNIM DUŽNOSTIMA	4
3.2. ARGUMENT ZA OTVORENE GRANICE JOSEPHA CARENSA	4
3.3. SLANJE POMOĆI VS. OTVARANJE GRANICA (BIP I NAFTA).....	7
4. ZAŠTO SLOBODA UDRUŽIVANJA NIJE RIJEŠENJE?	9
5. ZAKLJUČAK	11
6. LITERATURA	14

1. UVOD

Ima li država pravo braniti pristup dobrovoljnim migrantima? Christopher H. Wellman, ne samo da smatra da država ima pravo braniti pristup dobrovoljnim migrantima, nego smatra da ona ima i pravo zatvoriti granice svim potencijalnim imigrantima, čak i izbjeglicama koje očajnički traže azil kako bi se zaštitili od politike koja ne može ili ne želi dati i štititi osnovna moralna prava svojih građana.¹ Wellman smatra da postoji *prima facie* slučaj za zabranu imigracije, polazeći od prava ljudi na dobrovoljno udruživanje s drugima, primjerice u braku ili u religijskim zajednicama. Navedeno je pravo pokazatelj široko prihvaćenog uvjerenja da imamo moralno pravo odlučivati o stvarima koje se tiču nas samih. Ukratko, radi se o uvjerenju da imamo pravo na samoodređenje i sloboda udruživanja je sastavni dio spomenutog prava.² Također, Wellman smatra da pojedinci i države imaju značajne dužnosti prema ljudima koji nisu dio njihove zajednice/države koji žive u teškom siromaštvu, odnosno lošije od njihove zajednice. Međutim, umjesto prihvaćanje imigranata i pomaganja na taj način, zalaže se za, primjerice, materijalno pružanje pomoći nestabilnim zemljama, pa čak i vojnu intervenciju s ciljem zaštite ljudi u lošim političkim režimima. Isto tako, Wellman odbacuje egalitarni argument prema kojem bogate države imaju stroge egalitarne dužnosti³ prema strancima koje zahtijevaju otvorene granice. Relacijske dužnosti su dovoljno uvjerljive da bi se ispunile, a način na koji bi se ispunile je eksportiranje pravednosti kroz primjerice, kao što sam već prije spomenula, materijalnu pomoć umjesto otvaranja granica. Wellman, dakle, zagovara tvrdnju da država može ispuniti svoje dužnosti kroz pružanje pomoći. O ovoj Wellmanovoj poziciji govorit ću u prvom poglavlju (2.) ovoga rada. Govorit ću o Wellmanovom *prima facie* pravu države na isključenje imigranata kakvo zastupa Wellman (2.1), o dužnostima koje bogatije države imaju prema onim siromašnijim (2.2.) te ću ukratko reći na koji način Wellman vidi pitanje izbjeglica.

Imaju li države doista *prima facie* pravo da isključuju imigrante tj. zatvaraju granice? I postoji li slučaj, kada države ne mogu ispuniti svoju dužnost na način da šalju pomoć umjesto otvaranja granica, odnosno, postoji li slučaj kada je otvaranje granica jedini način ispunjavanja dužnosti i kad slanje pomoći nije prikladan način za ispunjavanje dužnosti? Moguće odgovore na ova pitanja dati ću u drugom poglavlju ovog seminara (3., 3.1., 3.2.) gdje ću predstaviti argument za otvorene granice Josepha Carensa o kojem govori u 11. poglavlju svoje knjige

¹ Prema: Wellman C.; *Immigration and Freedom of Association*, str. 109.

² Detaljnije u drugom poglavlju (3.)

³ Više o egalitarnim dužnostima u drugom poglavlju (3.)

(2013.) *The Ethics of Immigration*. A u ovome poglavlju, osvrnut ću se i na poziciju Shelley Wilcox koja o ovim pitanjima raspravlja u svome članku *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*

Isto tako, ima li isključenje migranata (kako to Wellman vidi) određeni potencijal oštećenja njihovih interesa te imamo li zbog te mogućnosti dobar razlog osporavanja prava građana na isključenje? Što ako su odbacivanjem, njihovi interesi ugroženi i slijedi li to iz Wellmanove teorije te mogu li se ti interesi „poboljšati“ eksportiranjem pravde za što se zalaže Wellman raspraviti ću u trećem poglavlju ovoga seminarskog rada (4.). Cilj ovog rada je protuargumentima Wellmanovoj poziciji pokazati da postoje slučajevi kada je otvaranje granica nužno te da odbacivanje migranata ima potencijal oštećenja njihovih interesa te zbog tih razloga imamo dobar razlog osporavanja prava građana na isključenje. Isto tako, na temelju tih protuargumenata pokazati da Wellmanova pozicija vodi restriktivnoj migracijskoj politici čije posljedice su katastrofalne, a neke od njih navest ću u zaključku ovog seminarskog rada.

2. WELLMANOVA POZICIJA

2.1. WELLMANOVO *PRIMA FACIE* PRAVO NA ISKLJUČENJE IMIGRANATA

Wellman brani pravo svake legitimne države da postavi i provede svoju migracijsku politiku. On smatra da postoje tri temeljne premise koje ga vode do takvog zaključka. Prva je da države imaju pravo na političko samoodređenje. Druga je da je sloboda udruživanja sastavna komponenta samoodređenja. Dakle, ako ne postoji sloboda udruživanja onda, prema Wellmanu, zajednica nije u punom smislu samoodređujuća. I treća je da sloboda udruživanja uključuje i pravo ne udruživanja sa drugima. Kako bi objasnio drugu i treću premisu, Wellman daje primjer braka. On kaže da ne bismo imali potpunu slobodu udruživanja samo ukoliko bi nam bilo dozvoljeno da stupimo u brak, već treba biti istina da ja mogu izabrati ili odbiti onoga koji me „zaprosio“. Da, primjerice, naši roditelji biraju naše bračne partnere, tvrdi Wellman, možda bi nam život bio bolji. Međutim, tada ne bismo bili „samo - određujući“, ne bismo bili „autori svojih života“. Ovo zvuči poprilično zdravorazumski. Da bismo bili samo - određujući, da bismo bili autori svojih života, moramo biti u mogućnosti formirati udruženja, ali isto tako i u biti u mogućnosti odbiti potencijalna udruženja. Ukoliko nismo u mogućnosti, nismo samo – određujući, odnosno autonomni. Kakve to konkretno ima veze s državama? Wellman kaže da se ista stvar može primijeniti i na države.⁴ On uzima primjer Norveške:

⁴ Prema: Wellman C.; *Immigration and Freedom of Association*, str. 109.-111.

Švedska se odcijepila od Norveške 1905. godine. Oni sad možda žale za tim i žele natrag, međutim, Norveška ih ne želi natrag. Može li Švedska anektirati Norvešku? Čini se da ne. Norvežani kao cjelina imaju mogućnost prihvatiti ih ili odbiti. Isto tako, Norvežani, primjerice, mogu prihvatiti ili odbiti ulazak u Europsku uniju. Norvežani su odlučili ne ući i svako prisiljavanje Norvežana bilo bi potpuno pogrešno i pokazalo bi potpuno nepoštovanje prema samoodređenju na koje Norvežani imaju pravo kao legitimna država.⁵

Što se tiče imigranata, tu je opet na samoj državi da odluči hoće li ih prihvatiti kao članove u njihovoj političkoj zajednici. Jer baš kao što se mijenja konstitucija države ukoliko se Norveška spoji sa Švedskom ili ako postane dio Europske unije, tako se mijenja i ako dođu neki novi članovi. Stoga, u ovom Wellmanovom primjeru, Norveška ima potpuno pravo isključiti te moguće članove ukoliko ih ne želi. Sve ovo čini se poprilično zdravorazumski i definitivno vodi zaključku da svaka legitimna država treba postaviti i provoditi svoju migracijsku politiku. Ali ono što je važno naglasiti jest da je to svakako samo pretpostavljeno pravo i nije jedina stvar koja je važna. I Wellman tvrdi da on nije apsolutist u vezi političkog samoodređenja. Jer, lako se osvrnuti na Švedsku ili Norvešku. Isto tako, sve to da država treba postaviti i provoditi svoju imigracijsku politiku i slučajeve koje Wellman navodi su slučajevi koji služe u idealnim uvjetima^{6,7}

2.2. KOJA JE DUŽNOST BOGATIJIH DRŽAVA?

Međutim, što je s onim državama koje su u lošijem stanju i koje bi dale sve da budu uređene kao jedna Švedska. Kada imamo ljude koji su rođeni – s druge strane granice – ne svojom zaslugom i nisu „krivi“ što su tamo rođeni, svakako tu je globalna pravda puno važnija nego sloboda udruživanja. Wellman ima puno simpatije za ovaj slučaj i svakako misli da dobrostojeće zemlje trebaju učiniti više u smislu globalne pravde, više za siromaštvo.⁸ Međutim, bez obzira što su dužnosti distributivne pravde, one su različite i mogu biti odvojene od prava na slobodu udruživanja. Jer, ukoliko je neka obitelj jako bogata, sretna itd., i mi želimo biti dio te obitelji to ne znači da imamo pravo pridružiti se toj obitelji ili da bi ta obitelj trebala posvojiti našu djecu. Ta obitelj možda ima dužnosti pomoći ljudima koji su u lošijem stanju, ali oni to mogu učiniti na mnoštvo drugih načina ne moraju doslovno otvoriti svoje domove

⁵ Primjer preuzet sa: Immigration and the Right to National Self – Determination: https://www.youtube.com/watch?v=Sv2_3iewehY (od 2:32 do 4:24)

⁶ Pod *idealni uvjeti*, misli se na zaštitu osnovnih moralnih prava građana, koja osiguravaju kompetentni politički režimi

⁷ Prema: Wellman C.; Immigration and Freedom of Association, str. 111. do 119.

⁸ Prema: Wellman C.; Immigration and Freedom of Association; Egalitarian Case for Open Borders, str. 119. – 125.

kako bi prihvatili ljude u njih, bez obzira koliko su ti ljudi očajni. Ukoliko prepoznajemo tu zdravorazumsku poziciju na tako jednoj obiteljskoj razini, zašto ne bismo prepoznali istu stvar i u geopolitičkom kontekstu. Ako Norveška i Norvežani posjeduju i „duguju“ nešto prema ljudima/državama koji su u mnogo gorjoj situaciji to ne znači da taj dug mora biti plaćen u smislu otvaranja granica. Norvežani mogu otvoriti granice i Wellman kaže da on nema apsolutno ništa protiv toga, međutim, ono na čemu on inzistira jest da Norvežani mogu „platiti“ svoj dug na način da daju svoj novac bilogdje drugdje, mogu pomoći sa resursima ljudima ili primjerice, dati izbjeglicama sklonište koje im je potrebno.⁹ I bez obzira na stvarno, ne-idealno, stanje u kojem živimo gdje imamo ogromne nejednakosti i možda jako stroge dužnosti koje se tiču globalne distributivne pravde Wellman i dalje smatra da to ne pobija slučaj, odnosno pretpostavljeno pravo za isključenje „outsajdera“.^{10 11}

2.3. IZBJEGLICE

Međutim, što je s izbjeglicama? Ne možemo, tvrdi Wellman poslati izbjeglicama utočište „u kutiji“, kao što to možemo učiniti s novcima. Moramo li uopće dopustiti izbjeglicama da migriraju? Wellman misli da ne. On kaže da im svakako ne smijemo okrenuti leđa i da je ono što izbjeglicama treba je sklonište. One nemaju nužno pravo da budu trajni članovi našeg društva. Dakle, ukoliko se izbjeglicama može pomoći tamo gdje jesu, onda se tako treba i učiniti. Ako ne, treba ih smjestiti privremeno u državu, popraviti problem odakle dolaze i onda, nema nikakvog razloga da ih ne vratimo natrag odakle i dolaze.¹²

3. SLUČAJEVI KADA SE GRANICE „MORAJU“ OTVORITI

Dakle, Wellman tvrdi da države imaju pravo zatvoriti granice za sve imigrante uključujući i izbjeglice. Prema Wellmanu, države imaju opće pravo slobode udruživanja, odnosno, imaju prima facie pravo iz toga isključiti imigrante. Također, ovo pravo ne mogu nadjačati ni egalitarna ni libertarijanska razmatranja. Wellman odbacuje egalitarni argument prema kojem bogate države imaju stroge egalitarne dužnosti prema strancima koje zahtijevaju

⁹ Više o egalitarnim dužnostima u sljedećem poglavlju

¹⁰ Prema: Wellman C.; Immigration and Freedom of Association, Egalitarian Case for Open Borders, str. 125. do 130.

¹¹ Više o ovim egalitarnim dužnostima u sljedećem poglavlju

¹² Immigration and the Right to National Self – Determination:
https://www.youtube.com/watch?v=Sv2_3iewehY (od 8:15 do 10:31)

otvorene granice. On se slaže da bogate države imaju stroge egalitarne dužnosti prema strancima, ali, kao što sam već prije spomenula, to za njega nikako ne znači i otvorene granice.

3.1. VIŠE O EGALITARNIM DUŽNOSTIMA

Postoje dvije pozicije u egalitarizmu – egalitarizam sreće i relacijski egalitarizam, a Wellman obacuje egalitarizam sreće. Egalitarizam sreće govori o tome da treba uspostaviti pravednost koja bi ispravila životne nejednakosti koje su stvorene na temelju okolnosti koje pojedinac ne bira i ne može kontrolirati. Poput, primjerice činjenice rođenja u bogatijoj ili siromašnjoj državi koja uvelike utječe na naše životne prilike. Njih Wellman smatra preslabima da bi nadjačale slobodu udruživanja države te ih odbacuje i smatra da nije dovoljan razlog za otvaranje granica.¹³ Relacijske egalitarne dužnosti tiču se uspostavljanja pravednosti koja bi ispravila ugnjetavanje koje se temelji na nejednakosti i tiču se onih odnosa gdje postoje neke relacije, odnosno veze, kao što je slučaj sa su-građanima, dok takvih relacija nema, prema Wellmanu, među strancima. Te dužnosti su dovoljno uvjerljive da bi se ispunile, a način na koji bi se ispunile je eksportiranje pravednosti kroz primjerice, kao što sam već prije spomenula, materijalnu pomoć umjesto otvaranja granica. Wellman, dakle, zagovara tvrdnju da država može ispuniti svoje dužnosti kroz pružanje pomoći.¹⁴ Odnosno, on smatra kako relacijske dužnosti postoje među sugrađanima, odbacuje egalitarizam sreće, ali, čak i kada bi se on mogao utvrditi – kada bi se i mogle identificirati snažne dužnosti prema strancima, one ne povlače otvaranje granica, već ih možemo ispuniti eksportom pravednosti. Wellmanovo mišljenje definitivno ne dijeli i Joseph Carens koji smatra da je diskrecijska kontrola koju države vrše nad imigracijom nepravedna jer bi ljudi trebali biti slobodni u prelaženju granica i trebali bi moći živjeti gdje žele.

3.2. ARGUMENT ZA OTVORENE GRANICE JOSEPHA CARENSA¹⁵

Možda se granice i straže mogu opravdati kao način sprječavanja ulaska teroristima, naoružanim napadačima ili kriminalcima, ali, tvrdi Carens, većina onih koji pokušavaju ući nisu takvi. Oni su obični, miroljubivi ljudi, koji traže samo priliku da grade pristojan, siguran

¹³ Zašto smatra da ovo nije dovoljno jak slučaj za otvaranje granica, pogledaj u: Wellman C.; Immigration and Freedom of Association, Egalitarian Case for Open Borders

¹⁴ Prema: Wellman C.; Immigration and Freedom of Association, Egalitarian Case for Open Borders.

¹⁵ Prema: Carens J. (2013): The Ethics of Immigration; The Case for Open Borders

život za sebe i svoje obitelji. Na osnovu kojih moralnih osnova možemo zabraniti ulazak ovakvim ljudima? Što nekome daje pravo usmjeriti puške u njih?

Mnogima će se odgovor na ovo pitanje činiti očitim. Moć priznavanja ili isključivanja negrađana svojstvena je suverenitetu i bitna je za svaku političku zajednicu koja želi provoditi samoodređenje. Svaka država ima zakonsko i moralno pravo vršiti kontrolu nad prijemima u potrazi za vlastitim nacionalnim interesom i općim dobrom članova svoje zajednice, čak i ako to znači uskraćivanje ulaska mirnim, potrebitim strancima. Države mogu odlučiti biti velikodušne u primanju imigranata, ali, barem u većini slučajeva, nemaju nikakvu moralnu obvezu da to učine. Carens želi osporiti taj stav. U principu, granice bi općenito trebale biti otvorene, a ljudi bi normalno trebali moći napustiti svoju zemlju i nastaniti se gdje god odluče.

Državljanstvo u zapadnim demokracijama u mnogočemu je moderni ekvivalent feudalnoj klasnoj privilegiji - naslijeđeni status koji uvelike povećava nečije životne šanse. Rođenje građanina bogate države u Europi ili Sjevernoj Americi jednako je rođenju plemstva (iako mnogi od nas pripadaju manjem plemstvu). Rođenje građanina siromašne zemlje u Aziji ili Africi jednako je rađanju u seljaštvu u srednjem vijeku (čak i ako postoji nekoliko bogatih seljaka, a neki seljaci uspiju ući u plemstvo). Poput feudalnih privilegija prvorodstva, suvremeni društveni ugovori ne samo da daju velike prednosti na osnovi rođenja, već ih i učvršćuju zakonskim ograničenjem mobilnosti, čineći izuzetno teškim, rođene u socijalno ugroženom položaju, da prevladaju taj nedostatak, bez obzira koliko talentirani bili, jesu ili koliko se trude. Poput feudalnih praksi, i ova suvremena društvena uređenja teško je opravdati kad se o njima pomno razmišlja. Reformatori u kasnom srednjem vijeku usprotivili su se načinu na koji je feudalizam ograničavao slobodu, uključujući slobodu pojedinaca da se sele s jednog mjesta na drugo u potrazi za boljim životom - ograničenje koje je bilo presudno za održavanje feudalnog sustava. Suvremene prakse državne kontrole nad granicama gotovo jednako učinkovito vezuju ljude za zemlju njihova rođenja. Ograničavanje ulaska u bogate demokratske države presudan je mehanizam za zaštitu privilegija rođenja. Ako su feudalni postupci koji su štitili privilegije prvorodstva bili pogrešni, što opravdava moderne?

Carens, kada govori o svome argumentu za otvorene granice, polazim od tri osnovne međusobno povezane pretpostavke. Prvo, ne postoji prirodni društveni poredak. Institucije i prakse koje upravljaju ljudima su one koje su ljudi stvorili i mogu se promijeniti, barem u principu. Drugo, ocjenjujući moralni status alternativnih oblika političke i društvene organizacije, moramo početi od premise da su sva ljudska bića jednake moralne vrijednosti.

Treće, ograničenja slobode ljudi zahtijevaju moralno opravdanje. Te tri pretpostavke nisu samo kako tvrdi, njegovi stavovi. Oni podrivaju zahtjev za moralnim legitimitetom svakog suvremenog demokratskog režima.

Pretpostavka da su sva ljudska bića jednake moralne vrijednosti ne znači da se ne mogu praviti razlike među različitim skupinama ljudi, niti zahtjev da se ograničenja slobode opravdavaju znači da prisila nikada nije „obrambena“. Ali ove dvije pretpostavke, zajedno s pretpostavkom da društveni poredak nije prirodno dan, znače da moramo navesti razloge za svoje institucije i prakse i da ti razlozi moraju poprimiti određeni oblik. Nikada nije dovoljno opravdati skup društvenih uređenja koji upravljaju ljudima rekavši da su ta uređenja dobra za nas, tko god bili „mi“, bez obzira na druge. Carens tvrdi da se moramo pozvati na principe i argumente koji uzimaju u obzir interese svih ili koji objašnjavaju zašto su socijalna uređenja razumna i poštena prema svima koji su im podložni.

S obzirom na ove tri pretpostavke postoji barem *prima facie* slučaj da bi granice trebale biti otvorene, iz, opet, tri međusobno povezana razloga. Prvo, državna kontrola imigracije ograničava slobodu kretanja. Pravo ići kamo želite važna je ljudska sloboda sama po sebi. Upravo je ta sloboda i sve što ta sloboda omogućuje, „zatvorom“ oduzeta. Sloboda kretanja također je preduvjet mnogih drugih sloboda. Da bi ljudi mogli živjeti svoj život onako kako sami odaberu, sve dok to ne ometa legitimne tuđe zahtjeve, moraju se moći slobodno preseliti kamo žele. Stoga sloboda kretanja doprinosi samostalnosti pojedinca i izravno i neizravno. Otvorene granice povećale bi ovu slobodu. Naravno, sloboda kretanja ne može biti nekvalificirano pravo, makar samo iz razloga poput nadzora prometa i drugih zahtjeva javnog reda, ali ograničenja zahtijevaju moralno opravdanje, npr., argument zašto je ograničenje u interesu i pošteno prema svima onima koji su tome podložni. Budući da državna kontrola imigracije ograničava ljudsku slobodu kretanja, potrebno je opravdanje. Ovo opravdanje mora uzeti u obzir interese onih koji su isključeni kao i interese onih koji su već unutra. Mora se dokazati da su ograničenja imigracije pravedna prema svim ljudima. Postoje ograničenja za granični prijelaz koja udovoljavaju ovom standardu opravdanja (npr. ograničavanje ulaska terorista i invazija vojski), ali davanje prava državama da vrše diskrecijsku kontrolu nad imigracijom ne.

Drugi razlog zašto bi granice obično trebale biti otvorene je taj što je sloboda kretanja ključna za jednake mogućnosti. U demokratskim državama svi prepoznajemo, barem u načelu, da pristup socijalnim položajima treba određivati stvarnim talentima i naporima pojedinca, a

ne na temelju karakteristika povezanih s rođenjem, kao što su klasa, rasa ili spol koji nisu relevantni do sposobnosti za dobru izvedbu u položaju. Ovaj ideal jednakih mogućnosti usko je povezan sa stajalištem da su sva ljudska bića jednake moralne vrijednosti, da ne postoje prirodne hijerarhije rođenja koje ljudima daju pravo na povoljan društveni položaj. Ali morate biti u mogućnosti preseliti se tamo gdje su mogućnosti da biste ih iskoristili. Dakle, sloboda kretanja osnovni je preduvjet za jednake mogućnosti.

Treća, usko povezana točka koju Carens navodi je, da zalaganje za jednaku moralnu vrijednost podrazumijeva određenu predanost ekonomskoj, socijalnoj i političkoj jednakosti, dijelom kao sredstvo za ostvarivanje jednake slobode i jednakih mogućnosti, a dijelom i kao poželjan cilj sam po sebi. Sloboda kretanja pridonijela bi smanjenju postojećih političkih, socijalnih i ekonomskih nejednakosti. Danas u siromašnim državama postoje milijuni ljudi koji čeznu za slobodom i ekonomskom prilikom koju bi mogli naći u Europi ili Sjevernoj Americi. Mnogi od njih riskiraju kako bi došli. Da su granice otvorene, pomicali bi se još milijuni. Čini se da je, isključenje toliko mnogo siromašnih i očajnih ljudi, teško opravdati iz perspektive koja ozbiljno uzima tvrdnje svih pojedinaca kao slobodnih i ravnopravnih moralnih osoba.

3.3. SLANJE POMOĆI VS. OTVARANJE GRANICA (BIP I NAFTA)

Imaju li države doista *prima facie* pravo da isključuju imigrante tj. zatvaraju granice? I postoji li slučaj, kada države ne mogu ispuniti svoju dužnost na način da šalju pomoć umjesto otvaranja granica, odnosno, postoji li slučaj kada je otvaranje granica jedini način ispunjavanja dužnosti i kad slanje pomoći nije prikladan način za ispunjavanje dužnosti? Shelley Wilcox, u svome članku *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?* predstavlja slučajeve u kojima se egalitarne dužnosti neće ispuniti zbog toga što će ili otvaranje granica biti jedini način ili pomoć neće biti prikladna. Također, predstavlja neka dodatna ne-egalitarna moralna razmatranja koje Wellman nije spomenuo što opravdava otvaranje granica nasuprot pružanja pomoći. Ona koristi primjer meksičko-američke granice te inicijative „Border Industrialization Program“ – „Projekt industrijalizacije granice“ (BIP) i „North American Free Trade Agreement“ (NAFTA) koji su trebali služiti upravo tome da smanje migracijski pritisak i poboljšaju situaciju u zemljama, međutim, tvrdi Wilcox, to se nije dogodilo.¹⁶

¹⁶ Prema: Wilcox Shelley, *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*, str. 124. - 125.

Zbog BIP-a je pala cijena radne snage i porasla je nezaposlenost u Meksiku, što je dovelo do većih migracija u SAD. BIP je doveo i do „feminizacije” industrijske radne snage – zapošljavaju se žene koje su jeftinija, poslušnija i vješitija radna snaga te su mnogi muškarci ostali bez posla, a sela, koja su uvelike ovisila o ženama da bi funkcionirala, počinju propadati. Wilcox navodi i druge razloge za migraciju: Meksikanci su u maquiladorasima¹⁷ stekli vještine, znanje, iskustvo i umreženost. Isto tako, smanjena je subjektivna udaljenost SAD-a i Meksika, a prelazak granice je olakšan pomoću širenja informacija među radnicima o granici te nabavku putovnica i viza za radnike od strane njihovih nadređenih.¹⁸ S druge strane, pobornici NAFTA-e, tvrdili su da će smanjiti ilegalne prelaske preko američko-meksičke granice tako da se potiče ekonomski razvoj Meksika, međutim, realnost je bila potpuno drugačija. „Sporazum je ubrzao migraciju meksičkih radnika preko granice zbog nezaposlenosti, uništenja manjih poljoprivrednika itd“.¹⁹

Relacijske egalitarne dužnosti bi trebale smanjiti ugnjetavanje, iskorištavanje i marginalizaciju meksičkih radnika. Wilcox tvrdi da se pružanjem materijalne pomoći ne može eliminirati ugnjetavanje te da je otvaranje granica jedini način da se ispuni ta dužnost jer će nisko plaćeni radnici biti tako dugo ugnjetavani dok god postoji slobodni protok robe i kapitala preko nacionalnih granica, a migracije radnika su zabranjene. Wilcox navodi da je NAFTA stvorila „transnacionalno društvo koje čine dijelovi SAD-a i Meksika u kojem djeluje segregacija etničkih skupina, jedna vrsta apartheida i kastinskog sustava“²⁰. Sama granica stvara ugnjetavanje te je jedino rješenje otvaranje granica. Također, da bi se ukinulo ugnjetavanje, pružanje pomoći je neprikladan način za ispunjavanje te dužnosti jer pružanje pomoći može stvoriti odnos ovisnosti u kojem pružatelj pomoći dominira primateljem npr. postavljanjem uvjeta za korištenje pomoći ili koristeći pomoći kao sredstvo za buduće pregovore oko drugih pitanja. Isto tako, nije vjerojatno da će strana pomoć ispraviti korijenite i dugo prisutne nejednakosti na razini ekonomije i moći koje donose ugnjetavački odnosi koji se pak vežu uz liberalizaciju trgovine. Wilcox navodi primjere: SAD slanjem pomoći ne pomaže Meksiku; strukturalna nerazvijenost Meksika dovodi do nezaposlenosti u sektorima ekonomije koji su povezani s NAFTA-om; slanje strane pomoći ne mijenja situaciju u kojem meksičke radnike iskorištavaju američke korporacije – razlika u plaći između SAD-a i Meksika te zaštita na radu. Osim egalitarnih, Wilcox spominje dodatna ne-egalitarna moralna

¹⁷ Tvornice na sjevernomeksičkoj granici

¹⁸ Prema: Wilcox Shelley, *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*, str. 125. – 126.

¹⁹ Wilcox Shelley, *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*, str. 126

²⁰ Wilcox Shelley, *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*, str. 128.

razmatranja, koja također isključuju stranu pomoć kao adekvatno rješenje: akteri koji štete nekoj zemlji, kao u slučaju sudioništva u ugnjetavačkim strukturalnim odnosima, bi trebali nadoknaditi štetu za sve ono što su uzročno odgovorni. Wilcox navodi da to vrijedi pod uvjetom da su štetu počinili voljno i da imaju adekvatno znanje o situaciji. Wilcox smatra da su BIP i NAFTA barem djelomično uzročno odgovorni za migraciju radnika iz Meksika u SAD (nezaposlenost, potplaćenost radnika, potražnja jeftine radne snage u SAD-u itd.). BIP i NAFTA (ponajviše SAD) doprinijeli su stvaranju 3 preduvjeta za migraciju radne snage: (1) poticaj za emigraciju, (2) potražnja za imigrantskom radnom snagom i (3) stvaranje mreža koje olakšavaju migracije. SAD bi mogao ispuniti svoju dužnost tako da otvori svoje granice radnicima-imigrantima, uz uvjet da im se omogući puna zaposlenost i socijalna prava. Dakle, Wilcox tvrdi da je potrebno puno više nego što Wellman navodi u svome članku. Strana pomoć ne može ispraviti štetu počinjenu Meksiku te neće promijeniti korijenite i strukturalne uvjete koji doprinose migraciji.²¹

4. ZAŠTO SLOBODA UDRUŽIVANJA NIJE RIJEŠENJE?

Dakle, kao što sam već prije spomenula Wellmanovo pravo je pokazatelj široko prihvaćenog uvjerenja da imamo moralno pravo odlučivati o stvarima koje se tiču nas samih. On govori o uvjerenju da imamo pravo na samoodređenje i sloboda udruživanja je sastavni dio spomenutog prava. Također, da ponovimo, on se umjesto prihvaćanja imigranata zalaže za pružanje pomoći siromašnim zemljama i vojnu intervenciju s ciljem zaštite ljudi u nekompetentnim ili korumpiranim političkim režimima.

Kada govori o samoodređenju i slobodi udruživanja, Fine navodi da je potencijalna mogućnost štete dovoljan razlog za miješanje u radnje grupe, odnosno države. Ona naime tvrdi da radnje grupe nemaju potencijalno štetan utjecaj samo na autonomiju svojih članova²², nego osim na pojedince mogu štetno utjecati i na treće stranu, odnosno jednostavnije rečeno, na druge ljude koji nisu članovi te grupe. Jednom kada postoji potencijalna šteta, pretpostavka da bi grupa trebala slobodno postupati se dovodi u pitanje. Ustvari, potencijalna šteta prema Fine,

²¹ Prema: Wilcox Shelley, *Do Duties to Outsiders Entail Open Borders?*, str. 129.-130.

²² Iz pojma samoodređenja pojedinca jednostavno se može izvesti samoodređenje grupe, dakle grupa ima pravo postupati slobodno kada njihovo ponašanje ne šteti drugima. Stvari se ovdje kompliciraju zbog vrlo jasnog potencijala grupe da smanje autonomiju svojih članova.

predstavlja dobar, ako i ne konkluzivan razlog za intervenciju u djelovanje grupe kako bi se spriječila šteta.²³

Što se tiče eksportiranja pravednosti i dopuštanja selidbe migranata o kojima smo već ranije govorili, Fine se ne slaže ni s tim segmentom Wellmanove pozicije jer kaže da i kada bi se „uklonili politički i ekonomski uzroci prisilne migracije i dalje bi ljudi imali dobre razloge za migrirati.“²⁴ Također interesi življenja u jednoj državi nisu isti kao interesi življenja u drugoj ili trećoj. Ne dopustiti migrantima ulazak sprječava potragu za esencijalnim potrebama čak ako bi i osnovne potrebe mogli naći negdje drugdje. Vidi se dakle potencijal izazivanja štete, što prikazuje (ne konačno) razlog protiv isključenja migranata. Fine misli da Wellman griješi u svom razmišljanju jer ne shvaća da postoji mogućnost da sama radnja odbacivanja stvara štetu prema njihovim interesima(migrantima). Potencijalna mogućnost štete dovoljan je razlog za miješanje u radnje grupe(države).²⁵

Wellman bi tu opet mogao odgovoriti primjerima braka i religije. Međutim, Fine objašnjava kako je zaključak tog argumenta problematičan u odnosu na primjere države. Wellman kaže da ako je formacija društva neophodna za slobodu pojedinca onda prava isključivanja koja štite društvo postaju legitimna.²⁶ Ideja bi bila da bi se u tom slučaju moglo ići protiv želja i savjesti pojedinaca s čime se Fine ne slaže.²⁷ Fine nastavlja dodavajući da sprječavanje štete prema imigrantima postaje mnogo primamljivije kada shvatimo da nisu jedine dvije opcije samoodređenje i ispunjenje interesa autsajdera. Kontrola o tome što „sebe“ sačinjava je samo dio samoodređenja društva, društvo koje nema puno kontrolu o pristupu članstva i dalje može biti samoodređeno na način da je slobodno samo stvarati unutarnju politiku bez vanjskog utjecaja. Sloboda društva može biti smanjena jedino u pogledu kontrole pravila o članstvu (pravila koja utemeljuju tko točno može ući u državu) ali Fine kaže da je i to već sadržano u liberalnim i demokracijskim državama. Stalni stanovnici države mogu biti ponuđeni državljanstvom, a isto može biti učinjeno reguliranjem nataliteta. To pokazuje da državljani ne bi morali žrtvovati puno kako bi se spriječila šteta.²⁸ Wellman također želi dati pravo odbacivanja i stanovnika države koji nisu državljani. Fine na to odgovara primjerom

²³ Prema: Fine, str. 347.

²⁴ Fine, str. 348.

²⁵ Prema: Fine, str. 348.

²⁶ On također misli da je sloboda udruživanja u golf klubu manje važna od slobode udruživanja u slučaju ženidbe i religije, prema tome on ne vidi problem u tome da grupa građana odlučuje o svojim članovima iako je to manje važno od ženidbe i religije.

²⁷ Prema: Fine, str. 350.

²⁸ Prema: Fine, str. 353.

grupe za jogu koja se udružuje u parku, ta grupa može odbaciti pojedince ali ne može zabraniti njima pristup parku. I sam Wellman kaže kako državljani ne posjeduju teritorij države, pojedinci jednom kad uđu u državu postaju državna vlast. Baš kao što grupa joge ne može zabraniti pristup parku tako i državljani ne mogu odbaciti ne-državljanu.²⁹

Fine zaključuje da ne možemo ići u prilog niti interesima države u isključenju niti interesima potencijalnih migranata u slobodnom udruživanju. Odbacivanje migranata ima određeni potencijal oštećenja njihovih interesa te zbog te mogućnosti imamo dobar razlog osporavanja prava građana na odbacivanje. Fine također odgovara kako migrantima ništa ne vrijedi imati slobodu kretanja po svijetu ako su njihovi interesi ugroženi. Dakle, Fine pokazuje kako odbacivanje iz države ima potencijal oštetiti interese drugih, štete koje ne bi nestale i ako bi države „eksportirali pravdu“ u druge države (od kojih dolaze migranti). Sloboda udruživanja stoga ne može postaviti pravo odbacivanja potencijalnih imigranata, zabraniti im ulaz i naseljavanje države.³⁰

5. ZAKLJUČAK

Imigracija je često puta zbunjajuća i svaka država joj pristupa na drugačiji način. Svakako je priča o otvorenim granicama, kada govorimo o imigracijskoj politici, vrlo primamljivija i ja se općenito gledajući zalažem, u korist ekonomije za otvorene granice. Cijeli svijet nam je „otvoren“ za život. Otvorene granice su ideja da svatko može živjeti i raditi bilo gdje u svijetu. Primjerice, Europska unija ima otvorene granice unutar sebe. To znači da se možemo ići iz, primjerice, Poljske u Portugal bez vize ili dozvole za rad. Ono što EU nema je otvorene granice prema ostatku svijeta. Trenutno, nema nitko. To je zato što je priča o otvorenim granicama više ideal, teorija. Otvorene granice riješile bi jedan od najvećih svjetskih ekonomskih problema, a to je da su ljudi zarobljeni u državama gdje nisu produktivni onoliko koliko bi mogli biti. Ekonomisti također vole pričati o SAD-u prije 1920-ih. Tada je država puštala gotovo svakoga i izuzetno profitirala od toga. Kao rezultat toga, SAD su postale najbogatija i najmoćnija država. Međutim, nije sve tako jednostavno. Nije realistično od bilo koje zemlje očekivati uzeti

²⁹ Prema: Fine, str. 354.

³⁰ Prema Fine, str. 355. -356.

velik broj stranaca u kratkom vremenskom razdoblju. Na socijalnom i kulturnom planu, uvijek će biti otpora. Taj otpor govori o tome zašto države ne otvaraju svoje granice diljem svijeta.

Singapur zapravo nema otvorene granice, ali se njihova migracijska politika temelji na logici otvorenih granica (Ukoliko pustiš radnike unutra, zemlja ima puno koristi.) U Singapuru je više od 965 000 niskokvalificiranih radnika. Ali istina o tim radnicima je da oni tamo ne mogu ostati živjeti. Zakoni u vezi radnika su formirani tako da je jako teško za radnike da ikad postanu državljani Singapura. Singapurci imaju vrlo učinkovit i fino podešen sustav koji nadgleda pažljivo tko dolazi tko odlazi, koliko dugo ostaje itd. U Singapuru puno takvih radnika živi u domovima koji su na rubovima otoka. Ne mogu sa sobom povesti obitelji, niti oženiti Singapuru bez dozvole parlamenta. Ne mogu imati ni djece. Ukoliko im se dogodi dijete, izbacuju se s otoka. Postavlja se pitanje što bi se dogodilo sa Singapurom da svi ti radnici postanu državljani? I što je uopće Singapurski identitet?³¹ Trenutno je pitanje nacionalnog identiteta problem bilgdje u svijetu, ne samo u Singapuru. Na mjestima poput SAD- a i Njemačke, nameće se kao što se nije desetljećima. I Singapur je jedna ekstremna verzija kako se nositi s tim. Šteti li takva politika radnicima, koji primjerice dolaze s Filipina ili im pomaže? Smatram da im pomaže, ali samo prividno. Smatram da je slučaj sa Singapurom jedan vid restriktivne politike koju zastupa i Christopher H. Wellman. Wellmanova pozicija „na prvu“ zvuči vrlo primamljivo, nekako zdravorazumski. Da, svaka država ima to prima facie pravo samoodređenja i sloboda udruživanja je dio tog prava. Međutim, argumenti protiv njegove pozicije, mnogo su jači. Slažem se s argumentom Josepha Carensa da u feudalizmu nije postojala obveza jednakih prilika. Društvene okolnosti nečijeg rođenja u velikoj su mjeri odredile nečije mogućnosti, a ograničenja slobode kretanja bili su bitan element u održavanju ograničenja mogućnosti onih s talentom i motivacijom, ali pogrešne klasne pozadine. (Spol je bio još jedno sveprisutno ograničenje.) U suvremenom smo svijetu stvorili društveni poredak u kojem postoji zalaganje za jednake mogućnosti za ljude u demokratskim državama (barem do neke mjere), ali bez jednakih prilika za ljude koji se nalaze u „drugim“ državama. Zbog kontrole države nad imigracijom, mogućnosti za ljude u jednoj državi jednostavno su zatvorene onima iz druge (većinom). Budući da se raspon mogućnosti toliko razlikuje među državama, to znači da u našem svijetu, kao i u feudalizmu, socijalne okolnosti nečijeg rođenja u velikoj mjeri određuju nečije mogućnosti. To također znači da su ograničenja slobode kretanja ključni element u održavanju ovog uređenja, tj. u ograničavanju mogućnosti ljudi s talentima i motivacijama, ali u pogrešnim socijalnim okolnostima rođenja. Ponovno, izazov za one koji bi

³¹ Prema: The Economic Case for Open Borders: (<https://www.youtube.com/watch?v=XVmxhDoSAsU>)

branili ograničenja imigracije je opravdavanje nastalih nejednakosti mogućnosti. Međutim, to je teško učiniti.

Isto tako, smatram, da SAD slanjem pomoći zbilja ne pomaže Meksiku te da nerazvijenost Meksika dovodi do nezaposlenosti u sektorima ekonomije koji su povezani s NAFTA-om. Slanje strane pomoći ne mijenja situaciju u kojem meksičke radnike iskorištavaju američke korporacije. Slažem se s Wilcox da se pružanjem materijalne pomoći ne može eliminirati ugnjetavanje te je otvaranje granica jedini način da se ispuni ta dužnost jer će nisko plaćeni radnici biti tako dugo ugnjetavani dok god postoji slobodni protok robe i kapitala preko nacionalnih granica, a migracije radnika su zabranjene. Wilcox tvrdi da dužnost prema strancima proizlazi iz relacijskog egalitarizma i odgovornosti za štetu. Isto tako, protivno Wellmanu države ne mogu ispuniti svoju dužnost, na način da šalju pomoć umjesto otvaranja granica u slučaju ako je otvaranje granica jedini način ispunjavanja dužnosti (a to smo dokazali primjerima koje daje Shelley Wilcox) te ako slanje pomoći nije prikladan način za ispunjavanje dužnosti. Isto tako, slažem se s tvrdnjom S. Fine da odbacivanje migranata ima određeni potencijal oštećenja njihovih interesa te zbog te mogućnosti imamo dobar razlog osporavanja prava građana na odbacivanje. Smatram da restriktivne politike koje oštećuju interese samih migranata (o čemu i govori Fine) s obzirom na migrante imaju negativne posljedice na sve nas, a smatram da takva politika proizlazi iz Wellmanove teorije. Naime, restriktivne politike guraju migrante u neregularnost i ugrožavaju živote samih migranata, zatim, one povećavaju kriminalitet vezan uz krijumčarenje i trgovinu ljudima, jer su drugi zakoniti kanali dolaska najčešće nedostupni. Također, imigranti koji neregularno i nedokumentirano borave u zemlji u riziku su od iskorištavanja poslodavaca i bez socijalnih i zdravstvenih beneficija. Oni su također u dugotrajnom deficitu toga da (p)ostanu funkcionalno integrirani u društvo. Ukoliko se provode takve restriktivne politike, jačaju i antimigrantski sentimentni i političke platforme te se zanemaruje društveno-gospodarski potencijal imigracije, kao i zaštite ljudskih prava imigranata, a na kraju dolazi i do kriminalizacije građanske solidarnosti s izbjeglicama i migrantima.

6. LITERATURA

Wellman, C.H. (2008): Immigration and Freedom of Association, Ethics, 119. str.109-141.

Wellman, W. H. (2019). Immigration. Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/entries/immigration/#ArgForCloBor> (pristupljeno 25. kolovoza 2020.)

Immigration and the Right to National Self – Determination: https://www.youtube.com/watch?v=Sv2_3iewehY

Fine, S (2010):Freedom of Association is not the Answer, Ethics, 120:338-56

Wilcox, S.(2014): Do Duties to Outsiders Entail Open Borders? A Reply to Wellman. Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition, vol.169, no.1.pp123-132.

Wilcox, S. 2007. Immigrant admissions and global relations of harm. Journal of social philosophy, Vol. 38, No. 2. United States. New Jersey: Blackwell Publishing inc.

Allen, R. ur. 2005. The Penguin English Dictionary/Engleski rječnik. Republika Hrvatska. Zagreb: Mozaik knjiga

The Economic Case for Open Borders: (<https://www.youtube.com/watch?v=XVmxhDoSAsU>)

Carens Joseph (2013): The Ethics of Immigration; The Case for Open Borders